

Zarządzenie Burmistrza Koronowa

Nr OR-S.0050.108.2012

z dnia 06 września 2012 roku

w sprawie przyjęcia „Procedury Pomocy Dziecku Krzywdzonemu Przemocą w Rodzinie w ramach współdziałania instytucji w gminie Koronowo”.

Na podstawie art. 7 pkt. 7, art. 17 ust 2 pkt 4, art. 47 ustawy z dnia 12 marca 2004 o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz. U. z 2009 Nr 175 poz. 1362, z późn. zm.), Uchwały Rady Miejskiej w Koronowie Nr XV/128/11 z dnia 30 listopada 2011 w sprawie Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w gminie Koronowo na lata 2012-2016, art. 3. ust. 1, art. 6 ust. 2, pkt.1 ustawy z 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 493 z późn. zm.) zarządza się co następuje

§1

Przyjmuje się do realizacji „Procedury Pomocy Dziecku Krzywdzonemu Przemocą w Rodzinie w ramach współdziałania instytucji w gminie Koronowo”, które stanowią załącznik nr 1 do niniejszego Zarządzenia

§2

Zobowiązuje się służby powołane na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie do stosowania i przestrzegania powyższych procedur

§3

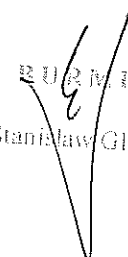
Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podpisania

BURMISTRZ
Stanisław Gliścieżyński

radca prawny
Mirosław Jankiewicz
CIEPŁA 10 05-002

Uzasadnienie

W związku z ustawowym obowiązkiem podejmowania przez instytucje działań mających na celu zapobieganie przemocy domowej (zwłaszcza przemocy wobec dziecka) oraz jej skutkom konieczne jest opracowanie jednolitych procedur działania dla służb i instytucji zajmujących się problematyką przemocy.

BURMISTRZ
Stanisław Gliszczyński

Załącznik nr 1 do Zarządzenia Burmistrza Koronowa
Nr OR-S.0050.108.2012 z dnia 06 września 2012 roku

PROCEDURY

POMOCY DZIECKU KRZYWDZONEMU PRZEMOCĄ W RODZINIE

w ramach współdziałania instytucji w gminie Koronowo

Koronowo 2012

Spis treści:

1. Wstęp.....	3
2. Zjawisko i rodzaje przemocy.....	4
3. Kompetencje pomocy społecznej i podstawy prawne dotyczące rozwiązania problemu przemocy w rodzinie.....	8
4. Procedura pomocy dziecku krzywdzonemu przemocą – działania pracownika socjalnego.....	13
5. Kompetencje Policji i podstawy prawne dotyczące rozwiązywania problemu przemocy.....	17
6. Procedura pomocy dziecku krzywdzonemu – postępowanie Policji.....	21
7. Kurator sądowy w działaniach związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.....	26
8. Procedury pomocy dziecku krzywdzonemu – postępowanie kuratora sądowego rodzinnego.....	29
9. Procedura pomocy dziecku krzywdzonemu przemocą - postępowanie lekarza....	30
10. Kompetencje nauczycieli i podstawy prawne dotyczące rozwiązywania problemu przemocy.....	33
11. Procedury udzielania pomocy dziecku krzywdzonemu przemocą domową w szkole.	34

1. Wstęp

Procedury stanowią uporządkowany sposób podejmowanych działań poprzez poszczególne instytucje zmierzające do przezwyciężenia trudnej sytuacji w jakiej znalazło się dziecko bądź członek rodziny, a związana jest ona z przemocą. Procedury te pozwalają szybko, czasami bez zastanowienia, automatycznie i skutecznie podjąć działania na rzecz osoby pokrzywdzonej.

Zaproponowane procedury postępowania interwencyjnego w sytuacjach związanych z przemocą w rodzinie zostały przygotowane w ramach działalności Zespołu Interdyscyplinarnego w Koronowie. Członkowie Zespołu – przedstawiciele pomocy społecznej, policji, wymiaru sprawiedliwości, oświaty, komisji alkoholowej, ochrony zdrowia i organizacji pozarządowych wzięli aktywny udział w opracowaniu, które w założeniu mają pomóc przedstawicielom różnych instytucji we wszczęciu działań i podjęciu interwencji w sytuacji podejrzenia lub stwierdzenia przemocy w rodzinie. Działania mające na celu powstrzymanie aktów przemocy w rodzinie będą tym skuteczniejsze, im wcześniej zostanie podjęta interwencja, powstrzymanie sprawcy, uruchomione procedury wymiany informacji oraz zorganizowana interdyscyplinarna pomoc ofiarom przemocy.

Ważne jest, aby interweniujący poruszający się w obszarze przypisanych jego profesji kompetencji, miał wiedzę na temat kompetencji i obowiązków spoczywających na przedstawicielach innych instytucji podejmujących działania w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

2. Zjawisko i rodzaje przemocy

Przemoc – jest różnie definiowana w literaturze tematu, jednak zasadniczą jej cechą jest wywieranie wpływu na proces myślowy, zachowanie lub stan fizyczny osoby bez jej przyzwolenia.

Rodzaje przemocy:

- **fizyczna** - naruszanie nietykalności fizycznej;
- **psychiczna** - naruszenie godności osobistej;
- **seksualna** - naruszenie intymności;
- **ekonomiczna** - naruszenie własności;
- **zaniedbanie** - naruszenie obowiązku do opieki ze strony osób bliskich.

Fizyczna - naruszenie nietykalności fizycznej. Przemoc fizyczna jest intencjonalnym zachowaniem powodującym uszkodzenie ciała lub niosącym takie ryzyko, jak np.: popychanie, szarpanie, ciągnięcie, szturchanie, klepanie, klapsy, ciągnięcie za uszy, włosy, szczypanie, kopanie, bicie ręką, pięścią, uderzenie w twarz - tzw. „policzek”, przypalanie papierosem, duszenie, krępowanie ruchów, itp.;

Psychiczna - naruszenie godności osobistej. Przemoc psychiczna zawiera przymus i groźby, może przybrać takie formy jak np.: obrażanie, wyzywanie, osądzanie, ocenianie, krytykowanie, straszenie, szantażowanie, grożenie, nieliczenie się z uczuciami, krzyczenie, oskarżanie, obwinianie, oczernianie, krzywdzenie zwierząt, czytanie osobistej korespondencji, ujawnianie tajemnic, sekretów, wyśmiewanie, lekceważenie, itp. Przemoc psychiczna jest najczęstszą formą przemocy.

Seksualna - naruszenie intymności. Przemoc seksualna polega na zmuszanie osoby do aktywności seksualnej wbrew jej woli, kontynuowaniu aktywności seksualnej, gdy osoba nie jest w pełni świadoma, bez pytania jej o zgodę lub gdy na skutek zaistniałych warunków obawia się odmówić czynności seksualnych. Przymus może polegać na bezpośrednim użyciu siły lub emocjonalnym szantażu. poprzez: wymuszanie pożycia, obmacywanie, gwałt, zmuszanie do niechcianych praktyk seksualnych, nieliczenie się z życzeniami partnerki/partnera, komentowanie szczegółów anatomicznych, ocenianie sprawności seksualnej, wyglądu, itp.;

Ekonomiczna - naruszenie własności. Przemoc ekonomiczna wiąże się celowym niszczeniem czyjejs własności, pozbawianiem środków lub stwarzaniem warunków, w których nie są zaspokajane niezbędne dla przeżycia potrzeby, poprzez: niszczenie rzeczy, włamanie do zamkniętego osobistego pomieszczenia, kradzież, używanie rzeczy bez pozwolenia, zabieranie pieniędzy, przeglądanie dokumentów, korespondencji, dysponowanie czyjąs własnością, zaciąganie pożyczek „na wspólne konto”, sprzedawanie osobistych lub wspólnych rzeczy bez uzgodnienia, zmuszanie do spłacania długów, itp.

Zaniedbanie - naruszenie obowiązku opieki ze strony osób bliskich. Jest formą przemocy ekonomicznej i oznacza np.: nie łożenie środków na utrzymanie, pozbawianie jedzenia, ubrania, schronienia, brak pomocy w chorobie, nie udzielenie pomocy, uniemożliwianie dostępu do miejsc zaspokojenia podstawowych potrzeb: mieszkania, kuchni, łazienki, łóżka, itp.;

FORMY I SKUTKI PRZEMOCY W RODZINIE

Rodzaje przemocy	Formy przemocy	Skutki przemocy
PRZEMOC FIZYCZNA	szarpanie, kopanie popychanie, obezwładnianie, duszenie, odpychanie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, bicie otwartą ręką, pięściami, różnymi przedmiotami, przypalanie papierosem, topienie, polewanie	bezpośrednie: uszkodzenia ciała - urazy, rany, złamania, stłuczenia, zadrapania, siniaki, poparzenia; następujące skutki: choroby w wyniku powikłań i stresu, zespół stresu pourazowego, życie w chronicznym stresie, poczuciu zagrożenia, strachu, lęku,

	substancjami żrącymi, użycie broni, pozostawienie w niebezpiecznym miejscu, nie udzielenie niezbędnej pomocy, itp.	napady paniki, bezsenność, zaburzenia psychosomatyczne, itp.;
PRZEMOC PSYCHICZNA	wyśmiewanie opinii, poglądów, przekonań, religii, pochodzenia, narzucanie swojego zdania, poglądów, stałe ocenianie, krytyka, wmawianie choroby psychicznej, izolowanie, kontrolowanie, ograniczanie kontaktów z innymi ludźmi, wymuszanie posłuszeństwa i podporządkowania, ograniczanie snu, pożywienia i schronienia, wyzywanie, używanie wulgarnych epitetów, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie, stosowanie gróźb, szantażowanie, itp.	zniszczenie poczucia mocy sprawczej ofiary, jej poczucia własnej wartości i godności, uniemożliwienie podjęcia jakichkolwiek działań niezgodnych z zasadą posłuszeństwa, osłabienie psychicznych i fizycznych zdolności stawiania oporu oraz wyrobienie przekonania o daremności jego stawiania, odizolowanie od zewnętrznych źródeł wsparcia, całkowite uzależnienie ofiary od prześladowcy, stały strach i utrata nadziei, choroby psychosomatyczne, ciągły stres, zaburzenia snu, itp.
PRZEMOC SEKSUALNA	gwałt, wymuszanie pożycia seksualnego, nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, zmuszanie do seksu z osobami trzecimi, sadyzm w pożyciu, wyśmiewanie wyglądu, ciała i krytyka zachowań seksualnych, itp.	obrażenia fizyczne, ból i cierpienie, obniżona samoocena i poczucie własnej wartości, utrata poczucia atrakcyjności i godności, zaburzenia seksualne, oziębłość, zamknięcie się, lęk, strach, unikanie seksu, uogólniona niechęć i obawa do przedstawicieli płci sprawcy przemocy, itp.
PRZEMOC EKONOMICZNA	Okradanie, zabieranie pieniędzy, niełożenie na utrzymanie, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, niezaspokajanie podstawowych, materialnych potrzeb rodziny, szantażowanie, zaciąganie długów i kredytów bez zgody współmałżonka, zmuszanie do pożyczek, uniemożliwianie korzystania z pomieszczeń niezbędnych do zaspakajania potrzeb (kuchnia, łazienka) itp.	całkowita zależność finansowa od partnera, niezaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych, bieda, zniszczenie poczucia własnej godności i wartości, znalezienie się bez środków do życia.

Przemocy nie dzielimy jednak tylko w zależności od tego, kto jest jej adresatem

i sprawcą. Możemy wyróżnić następujące formy przemocy: bezpośrednią i pośrednią, fizyczną, psychiczną, strukturalną, wyrażającą się we wpływie negatywnym, posiadającą swój przedmiot (obiekt) lub nie, oraz jawną i ukrytą.

Przemoc bezpośrednia, czyli osobowa, jest nakierowana prosto na osobę, która jest ofiarą. Obejmuje zarówno przemoc fizyczną, jak i psychiczną.

Przemoc pośrednia jest zazwyczaj przemocą psychiczną, mającą na celu emocjonalne pogrążenie lub zniszczenie drugiego człowieka bez bezpośredniego ataku na niego. Narzędziami tej przemocy mogą być np.: plotki, pomówienia, fałszywe zeznania, użycie przemocy fizycznej wobec bliskich tej osoby, której agresor chce wyrządzić krzywdę.

Przemoc jest uważana za formę wyrażania agresji jednostkowej i grupowej, za mechanizm regulujący stosunki międzyludzkie w różnych grupach, instytucjach i środowiskach społecznych. Zdaniem S. Kawuli tego typu zachowania mają miejsce w instytucjach edukacyjnych: szkołach, placówkach opiekuńczo – wychowawczych i resocjalizacyjnych, a obecnie zauważa się postępujący wzrost przemocy wśród dzieci i młodzieży. (S. Kawula, Edukacja 1,1996.)

Inny rodzaj przemocy, który staje się coraz bardziej popularny, to cyberprzemoc.

Cyberprzemoc – to wszelka przemoc z użyciem technologii informacyjnych i komunikacyjnych – komunikatorów, czatów, stron internetowych, blogów, SMS-ów, MMS-ów.

Przykłady cyberprzemocy:

- wysyłanie wulgarnych e-maili i SMS-ów
- kłótnie internetowe
- publikowanie i rozsyłanie ośmieszających informacji, zdjęć i filmów
- podszywanie się pod inną osobę
- obraźliwe komentowanie wpisów na blogu.

Najważniejsza dla tego opracowania jest przemoc domowa.

Przemoc domowa zachodzi, kiedy członek rodziny: mąż, żona czy partner próbuje zdominować fizycznie lub psychicznie drugiego partnera, dzieci, rodziców, dziadków, teściów, etc., używając przewagi fizycznej, gróźb, szantażu w celu zranienia moralnie lub fizycznie.

Przemoc w rodzinie to zamierzone i wykorzystujące przewagę sił działanie przeciw członkowi rodziny, naruszające prawa i dobra osobiste, powodujące cierpienie i szkody.

Przemoc domowa charakteryzuje się tym, że:

1. Jest intencjonalna. Przemoc jest zamierzonym działaniem człowieka i ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary.
2. Siły są nierównomierne. W relacji jedna ze stron ma przewagę nad drugą. Ofiara jest słabsza, a sprawca silniejszy.
3. Narusza prawa i dobra osobiste. Sprawca wykorzystując przewagę siły narusza podstawowe prawa ofiary: np. prawo do nietykalności fizycznej, godności, szacunku itd.
4. Powoduje cierpienie i ból. Sprawca naraża zdrowie i życie ofiary na poważne szkody.

Doświadczenie bólu i cierpienia sprawia, że ofiara ma mniejszą zdolność do samoobrony.

Według Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r.o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie przemoc domowa to wszelkie incydenty gróźb, przemocy lub nękania (psychologicznego, fizycznego, seksualnego, ekonomicznego lub emocjonalnego) między osobami dorosłymi, którzy żyją w związku partnerskim lub są członkami tej samej rodziny, niezależnie od płci i orientacji seksualnej.

Cechy wspólne przypadków przemocy w domu:

1. destruktywna krytyka i słowne ubliżanie: np. krzyki, drwiny, oskarżanie, wyzwiska, werbalne groźby;
2. taktyka nacisków: dąsanie się, groźenie brakiem przekazywania pieniędzy, wyłączeniem telefonu, zabranieniem samochodu, popełnieniem samobójstwa, zabranieniem dzieci, złożeniem na skargi do instytucji socjalnych;
3. brak szacunku: ustawiczne upokarzanie ofiary przy innych, nieodpowiadanie na pytania ofiary,

- zabieranie pieniędzy bez pytania, odmowa pomocy przy dzieciach czy pracach domowych;
4. nadużycie zaufania: kłamstwa, okazywanie zazdrości, zadrapania, niedotrzymywanie obietnic i wspólnych uzgodnień;
 5. izolowanie: podsłuchiwanie lub blokowanie rozmów telefonicznych, mówienie, dokąd wolno i dokąd nie wolno chodzić ofierze, uniemożliwianie jej kontaktów z przyjaciółmi czy rodziną;
 6. nękanie: śledzenie i sprawdzanie ofiary, otwieranie listów, ustawiczne sprawdzanie, z kim ofiara się kontaktuje, zawstydzanie ofiary przed innymi;
 7. groźby: agresywna gestykulacja, wykorzystywanie przewagi fizycznej do zastraszania ofiary, niszczenie rzeczy ofiary, tłuczenie przedmiotów, walenie w ściany, grożenie zabiciem lub skrzywdzeniem ofiary albo dzieci;
 8. przemoc seksualna: gwałcenie (zmuszanie siłą i groźbą czy zastraszaniem do współżycia płciowego, współżycie wtedy, gdy ofiara tego nie chce), upokarzające traktowanie z powodu orientacji seksualnej;
 9. przemoc fizyczna;
 10. wypieranie się: zaprzeczanie zarzutom złego traktowania, wmawianie ofierze, że sama ponosi winę za złe traktowanie, okazywanie przy innych dobroci i cierpliwości, płacz i błaganie ofiary o przebaczenie, przyrzekanie, że to się już więcej nie zdarzy.

Przemoc domowa jest przestępstwem. Przystępstwo to znane jest w polskim kodeksie karnym jako przestępstwo znęcania się nad rodziną.

Według artykułu 207 kodeksu karnego:

§ 1. Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. Jeżeli czyn określony w § 1 połączony jest ze stosowaniem szczególnego okrucieństwa, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1 lub 2 jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

Znęcanie się nad rodziną należy do przestępstw ściganych z urzędu, czyli organy ścigania są zobowiązane do wszczęcia postępowania, gdy istnieje uzasadnione podejrzenie, że doszło do przestępstwa. Do wszczęcia postępowania nie jest, więc wymagana skarga osoby pokrzywdzonej.

3. Kompetencje pomocy społecznej i podstawy prawne dotyczące rozwiązywania problemu przemocy w rodzinie

„Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.” (art.2 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, Dz.U. Z 2009 r. Nr.175 poz. 1362 z późn. zm.)

„Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.” art.3 ust. 1 ustawy.

„Zadaniem pomocy społecznej jest zapobieganie sytuacjom, o których mowa w art. 2 ust. 1, przez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem” art. 3 ust. 2 ustawy.

„Pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu:

- 1) ubóstwa;
- 2) sieroctwa;
- 3) bezdomności;
- 4) bezrobocia;
- 5) niepełnosprawności;
- 6) długotrwałej lub ciężkiej choroby;
- 7) **przemocy w rodzinie**
- 7a) potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi;
- 8) potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności;
- 9) bezradności w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych;
- 10) (uchylony);
- 11) trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą;
- 12) trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
- 13) alkoholizmu lub narkomanii;
- 14) zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej;
- 15) klęski żywiołowej lub ekologicznej

Mając powyższe na względzie przemoc wobec dziecka jak i pomoc dla osoby pokrzywdzonej wpisuje się w zadania pomocy społecznej.

W ramach swoich kompetencji i zadań pomoc społeczna:

- przeprowadza wywiad środowiskowy umożliwiający diagnozę sytuacji rodziny lub osoby
- zakłada niebieską kartę dla ofiar przemocy cz. A;
- przygotowuje wszechstronny plan pomocy;
- monitoruje efekty podjętych działań;
- pomaga w załatwianiu spraw urzędowych i innych ważnych spraw bytowych;
- udziela szeroko rozumianego poradnictwa, np. prawnego, psychologicznego lub wskazuje miejsca gdzie można uzyskać taką pomoc;
- udziela informacji o przysługujących świadczeniach i formach pomocy;
- udziela pomocy finansowej w formie zasiłków stałych, okresowych, celowych;
- udziela pomocy rzeczowej np. przekazanie odzieży, żywności;
- wskazuje miejsca zajmujące się pomocą ofiarom przemocy domowej, w tym możliwości otrzymania schronienia np. w schroniskach, hostelach, ośrodkach;
- w razie potrzeby bądź na życzenie zainteresowanych zwraca się do policji o podjęcie działań prewencyjnych wobec sprawcy, zgodnie z kompetencjami policji;

- w przypadku stwierdzenia bądź podejrzenia popełnienia przestępstwa powiadamia organy ścigania;
- może organizować i prowadzić np. punkty informacyjne, ośrodki pomocy, grupy wsparcia dla ofiar przemocy domowej, świetlice dla dzieci;
- współpracuje z innymi instytucjami i organizacjami.

Pracownicy pomocy społecznej podejmując działania w ramach obowiązków służbowych kierują się także przepisami prawnymi wynikającymi z Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, konwencją o prawach dziecka, ustawie o postępowaniu w sprawie nieletnich, Kodeksu Karnego, Kodeksu Postępowania Karnego, i Kodeksu Rodzinnego i Opiekuńczego.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997r.

(Dz. U. z 1997r. Nr 78 poz. 483; sprost. z 2001r. Nr 28 poz. 319 zm.; z 2006r. Nr 200 poz. 1471, z 2009 r. nr 114, poz. 946)

Art. 40 „Nikt nie może być poddany torturom ani okrutnemu, niehumanicznemu lub poniżającemu traktowaniu i karaniu. Zakazuje się stosowania kar cielesnych.”

Art. 71 ust.1 „Państwo w swojej polityce społecznej i gospodarczej uwzględnia dobro rodziny. Rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej, zwłaszcza wielodzietne i niepełne mają prawo do szczególnej pomocy ze strony władz publicznych.”

Art. 72 ust.1 „Rzeczypospolita Polska zapewnia ochronę praw dziecka. Każdy ma prawo żądać od organów władzy publicznej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją”.

Art.72 ust. 2. „Dziecko pozbawione opieki rodzicielskiej ma prawo do opieki i pomocy władz publicznych”.

Konwencja o Prawach Dziecka z 20 listopada 1989r.

(Dz. U. z 1991r. Nr 120 poz. 526 z późn. zm.)

Art.2 „Państwa - Strony będą podejmowały właściwe kroki dla zapewnienia ochrony dziecka przed wszelkimi formami dyskryminacji lub karania ze względu na status prawny, działalność, wyrażane poglądy lub przekonania religijne rodziców dziecka, opiekunów prawnych lub członków rodziny.”

Art. 3 ust. 1. „We wszystkich działaniach dotyczących dzieci, podejmowanych przez publiczne lub prywatne instytucje opieki społecznej, sądy, władze administracyjne lub ciała ustawodawcze, sprawą nadrzędną będzie najlepsze zabezpieczenie interesów dziecka”.

Art. 18 ust. 1 „Państwa - Strony podejmują wszelkie możliwe starania dla pełnego uznania zasady, że oboje rodzice ponoszą wspólną odpowiedzialność za wychowanie i rozwój dziecka. Rodzice lub w określonych przypadkach opiekunowie prawni ponoszą główną odpowiedzialność za wychowanie i rozwój dziecka. Jak najlepsze zabezpieczenie interesów dziecka, ma być przedmiotem ich największej troski”.

ust. 2 „W celu zagwarantowania i popierania praw zawartych w niniejszej konwencji Państwa - Strony będą okazywały odpowiednią pomoc rodzicom oraz opiekunom prawnym w wykonywaniu przez nich obowiązków związanych z wychowaniem dzieci oraz zapewnią rozwój instytucji, zakładów i usług w zakresie opieki nad dziećmi.

Art.19 ust. 1 „Państwa – Strony będą podejmowały wszelkie właściwe kroki w dziedzinie ustawodawczej, administracyjnej, społecznej oraz wychowawczej dla ochrony dziecka przed wszelkimi formami przemocy fizycznej bądź psychicznej, krzywdy lub zaniedbania bądź złego traktowania lub wyzysku, w tym wykorzystywania w celach seksualnych, dzieci pozostających pod opieką rodziców, opiekunów prawnych lub innej osoby sprawującej opiekę nad dzieckiem”.

ust. 2 „Tego rodzaju środki ochronne powinny obejmować, tam gdzie jest to właściwe, skuteczne przedsięwzięcia w celu stworzenia programów socjalnych dla realizacji pomocy dziecku oraz osobom sprawującym opiekę nad dzieckiem, jak również innych form działań prewencyjnych dla

ustalenia, informowania, wszczynania i prowadzenia śledztwa, postępowania, notowania wymienionych wyżej przypadków niewłaściwego traktowania dzieci oraz tam, gdzie jest właściwe - ingerencję sądu”.

Art. 20 ust. 1 „Dziecko pozbawione czasowo lub na stałe swego środowiska rodzinnego lub gdy ze względu na swoje dobro nie może pozostawać w tym środowisku, będzie miało prawo do specjalnej ochrony i pomocy ze strony państwa.”

Art. 20 ust. 2. Państwa - Strony zgodnie ze swym prawem wewnętrznym zapewnią takiemu dziecku opiekę zastępczą.

Art. 20 ust. 3. Tego rodzaju opieka może obejmować, między innymi, umieszczenie w rodzinie zastępczej, Kafala w prawie islamskim, adopcję lub - gdy jest to niezbędne - umieszczenie w odpowiedniej instytucji powołanej do opieki nad dziećmi. Przy wyborze odpowiednich rozwiązań należy w sposób właściwy uwzględniać wskazania w zachowaniu ciągłości w wychowaniu dziecka oraz jego tożsamości etnicznej, religijnej, kulturowej i językowej.

Art. 34 „Państwa - Strony zobowiązują się do ochrony dzieci przed wszelkimi formami wyzysku seksualnego i nadużyć seksualnych. Dla osiągnięcia tych celów Państwa - Strony podejmą w szczególności wszelkie właściwe kroki o zasięgu krajowym, dwustronnym oraz wielostronnym dla przeciwdziałania

A/ nakłanianiu lub zmuszaniu dziecka do jakichkolwiek nielegalnych działań seksualnych,

B/ wykorzystywaniu dzieci do prostytucji lub innych nielegalnych praktyk seksualnych,

C/ wykorzystywaniu dzieci w pornograficznych przedstawieniach i materiałach.”

Ustawa o postępowaniu w sprawach nieletnich z 26 października 1982 r.

(t.j. Dz. U. Z 2010 r. Nr 33 poz. 178 z późn. zm.)

Art. 3 § 1 „W sprawie nieletniego należy kierować się przede wszystkim jego dobrem, dążąc do osiągnięcia korzystnych zmian w osobowości i zachowaniu się nieletniego oraz zmierzając w miarę potrzeby do prawidłowego spełnienia przez rodziców lub opiekuna ich obowiązków wobec nieletniego, uwzględniając przy tym interes społeczny”.

Art. 4 § 1 „Każdy, kto stwierdzi istnienie okoliczności świadczących o demoralizacji nieletniego, w szczególności naruszanie zasad współżycia społecznego, popełnienie czynu zabronionego, systematyczne uchylanie się od obowiązku szkolnego lub kształcenia zawodowego, używanie alkoholu lub innych środków w celu wprowadzenia się w stan odurzenia, uprawianie nierządu, włóczęgostwo, udział w grupach przestępczych, ma społeczny obowiązek odpowiedniego przeciwdziałania temu, a przede wszystkim zawiadomienia o tym rodziców lub opiekuna prawnego, szkoły, sądu rodzinnego, policji i lub innego właściwego organu.

§ 2 Każdy, dowiedziawszy się o popełnieniu czynu karalnego przez nieletniego, ma społeczny obowiązek zawiadomić o tym sąd rodzinny lub policję.

§ 3 Instytucje państwowe i organizacje społeczne, które w związku ze swą działalnością dowiedziały się o popełnieniu przez nieletniego czynu karalnego, ściągane z urzędu, są obowiązane niezwłocznie zawiadomić o tym sąd rodzinny lub Policję oraz przedsięwziąć czynności niecierpiące zwłoki, aby nie dopuścić do zatarcia śladów i dowodów popełnienia czynu.”

Kodeks Karny

(Dz. U. z 1997r. Nr 88 poz. 553 z późn. zm.)

Art. 197 § 1 „Kto przemocą, groźbą bezprawną lub podstępem doprowadza inną osobę do obcowania płciowego, podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12”.

Art. 198 „Kto, wykorzystując bezradność innej osoby lub wynikający z upośledzenia umysłowego lub choroby psychicznej brak zdolności tej osoby do rozpoznawania znaczenia czynu lub pokierowania swoim postępowaniem, doprowadza ją do obcowania płciowego lub do poddania się czynności seksualnej albo do wykonania takiej czynności, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8”.

Art.200 „Kto obcuje płciowo z małoletnim poniżej lat 15 lub dopuszcza się wobec takiej osoby innej czynności seksualnej lub doprowadza ją do poddania się takim czynnościom albo do ich wykonania, podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12”.

Art. 201 „Kto dopuszcza się obcowania płciowego w stosunku do wstępnego, zstępnego, przysposobionego, przysposabiającego, brata lub siostry, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5”.

Art. 202 § 2 „Kto małoletniemu poniżej lat 15 prezentuje treści pornograficzne lub udostępnia mu przedmioty mające taki charakter albo rozpowszechnia treści pornograficzne w sposób umożliwiający takiemu małoletniemu zapoznanie się z nimi, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2”.

§3 „Kto w celu rozpowszechnienia produkuje, utrwała lub sprowadza albo rozpowszechnia lub publicznie prezentuje treści pornograficzne z udziałem małoletniego albo treści pornograficzne związane z prezentowaniem przemocy lub posługiwaniem się zwierzęciem, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8”.

Art. 207 §1 „Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5”.

Art.208 „Kto rozpija małoletniego, dostarczając mu napoju alkoholowego, ułatwiając jego spożycie lub nakłaniając go do spożycia takiego napoju, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2”.

Art. 210 §1 „Kto wbrew obowiązkowi troszczenia się o małoletniego poniżej 15 lat albo o osobę nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny osobę tę porzuca, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3”.

Art. 211 „Kto, wbrew woli osoby powołanej do opieki lub nadzoru, uprowadza lub zatrzymuje małoletniego poniżej lat 15 albo osobę nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3”.

Kodeks Postępowania Karnego

(Dz. U. z 1997r. Nr 89 poz. 555 z późn. zm.)

Art. 304 § 1 „Każdy dowiedziawszy się o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu, ma społeczny obowiązek zawiadomić o tym prokuratora lub Policję (...)”.

§2 Instytucje państwowe i samorządowe, które w związku ze swoją działalnością dowiedziały się o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu, są obowiązane niezwłocznie zawiadomić o tym prokuratora lub Policję oraz przedsięwziąć niezbędne czynności do czasu przybycia organu powołanego do ścigania przestępstw lub do czasu wydania przez ten organ zarządzenia, aby nie dopuścić do zatarcia śladów i dowodów przestępstwa”.

Kodeks Rodzinny i Opiekuńczy

(Dz. U. Z 2012 r. poz. 788)

Art. 87 - 113 określają stosunki między rodzicami i dziećmi.

Kodeks Postępowania Cywilnego

(Dz. U. z 1964r. Nr 43 poz. 296 z późn. zm.)

Art.572 § 1 „Każdy, komu znane jest zdarzenie uzasadniające wszczęcie postępowania z urzędu, obowiązany jest zawiadomić o nim sąd opiekuńczy”.

Art.572 § 2 „Obowiązek wymieniony w § 1 ciąży przede wszystkim na urzędach stanu cywilnego,

sądach, prokuratorach, notariuszach, komornikach, organach samorządu i administracji rządowej, organach Policji, placówkach oświatowych, opiekunach społecznych oraz organizacjach i zakładach zajmujących się opieką nad dziećmi lub osobami psychicznie chorymi”.

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie
(Dz.U. 2005 nr 180 poz. 1493, z późn. zm)

Art. 9d. 1 „Podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę "Niebieskie Karty" i nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą w rodzinie”.

Art. 9d. 2 „Procedura "Niebieskie Karty" obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie.”

Art. 12. 1. „Osoby, które w związku z wykonywaniem swoich obowiązków służbowych lub zawodowych powzięły podejrzenie o popełnieniu ściganego z urzędu przestępstwa z użyciem przemocy w rodzinie, niezwłocznie zawiadamiają o tym Policję lub prokuratora”.

Art. 12. 2 „Osoby będące świadkami przemocy w rodzinie powinny zawiadomić o tym Policję, prokuratora lub inny podmiot działający na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie”.

Art. 12a. 1 „W razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie pracownik socjalny wykonujący obowiązki służbowe ma prawo odebrać dziecko z rodziny i umieścić je u innej niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, w rozumieniu art. 115 § 11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553, z późn. zm.5)), w rodzinie zastępczej lub w całodobowej placówce opiekuńczo-wychowawczej”.

Art. 12a. 2. „Tryb umieszczania dzieci w rodzinie zastępczej lub w całodobowej placówce opiekuńczo-wychowawczej regulują przepisy ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej”.

Art. 12a. 3. „Decyzję, o której mowa w ust. 1, pracownik socjalny podejmuje wspólnie z funkcjonariuszem Policji, a także z lekarzem, lub ratownikiem medycznym, lub pielęgniarką. Przepisy art. 598/10, art. 598/11 § 3 i art. 598/12 § 1 zdanie pierwsze ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego stosuje się odpowiednio”.

Art. 12a. 4 Pracownik socjalny ma obowiązek niezwłocznego powiadomienia sądu opiekuńczego, nie później jednak niż w ciągu 24 godzin, o odebraniu dziecka z rodziny i umieszczeniu go u niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, w rodzinie zastępczej lub w całodobowej placówce opiekuńczo-wychowawczej.

4. Procedura pomocy dziecku krzywdzonemu przemocą – działania pracownika socjalnego

Sytuacje hipotetyczne związane z krzywdzeniem dziecka	Tryb postępowania
<p>Pracownik socjalny otrzymuje sygnał (poprzez osobisty kontakt z osobą zgłaszającą bądź anonimowo), że dziecko jest ofiarą przemocy domowej – fizycznej, wobec małoletniego dziecka jest nienależycie sprawowana opieka. Dziecko jest zaniedbane, ma brudne ubrania, często prosi o żywność) a rodzice widywani są pod wpływem alkoholu zdarzenie ma miejsce w godzinach urzędowania MGOPS w Koronowie</p>	<p>- wejście pracownika socjalnego w środowisko w trybie interwencyjnym – niezwłocznie po otrzymaniu informacji w celu zdiagnozowania sytuacji dziecka. Jeżeli rodzice dziecka nie są obecni w miejscu zamieszkania konieczne jest nawiązanie osobistego kontaktu i rozmowa z nimi na temat uzyskanych informacji.</p> <p>1. Z rodzicami ustala się dalsze działania :np: natychmiastowa wspólna wizyta z dzieckiem u lekarza celu zweryfikowania czy aktualnie dziecko posiada obrażenia na ciele i czy lekarz posiada informacje na temat wcześniejszych zaniedbań – czytaj przemocy.</p> <p>2. Pracownik socjalny nawiązuje kontakt ze środowiskiem:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kontakt z dzielnicowym w celu zweryfikowania informacji dotyczących stosowania przemocy wobec dziecka; - w przypadku małoletniego będącego uczniem kontakt z psychologiem i pedagogiem szkolnym; - kontakt z sołtysem. <p>3. W przypadku potwierdzenia się stosowania przemocy wobec dziecka pracownik socjalny</p> <ul style="list-style-type: none"> - powiadamia niezwłocznie Sąd Rodzinny o nieprawidłowej sytuacji dziecka, - przekazuje informacje do specjalisty do spraw nieletnich - do komisariatu policji. - zakłada dziecku Niebieską Kartę i przekazuje ją Przewodniczącemu Zespołu Interdyscyplinarnego w celu objęcia pomocą dziecka krzywdzonego przemocą jak i jego rodziców czy opiekunów, kompleksową pomocą służb i organizacji pozarządowych przez co rozumie się tj. objęcie dziecka pomocą pedagogiczną i psychologiczną w szkole, rozważenie pomocy w formie asystenta rodziny, dożywianie dziecka, zapewnienie przez instytucje pozarządowe organizacji czasu wolnego dziecko przez np.; udział w zajęciach świetlicowych, zapewnienie odpowiednich środków finansowych do funkcjonowania rodziny, monitoring środowiska przez dzielnicowego i pracownika socjalnego bądź kuratora sądowego

jeśli rodzina posiada takowego.

4. W przypadku stwierdzenia występowania u rodziców dziecka problemu alkoholowego, będącego jednym z przyczyn przemocy wobec dziecka pracownik socjalny kieruje wniosek do Miejsko – Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Koronowie o objęcie przymusowym leczeniem odwykowym.

Działania z udziałem dziecka, co do którego istnieje podejrzenie, że jest ofiarą przemocy w rodzinie powinny być przeprowadzone w miarę możliwości w obecności psychologa.

Zaznacza się, że jeśli dziecko jest ofiarą przemocy, którą stosują wobec niego rodzice dziecko powinno być przesłuchane w obecności osoby najbliższej, tzw. sojusznika dziecka.

W przypadku, gdy zostanie stwierdzona przemoc wobec dziecka i nie posiada ono zapewnionej prawidłowej opieki (rodzice nie przebywają w miejscu zamieszkania bądź nie są w stanie opiekować się dzieckiem, np.; są pod wpływem alkoholu) pracownik socjalny w ramach obowiązków służbowych wykonuje następujące czynności.

Jeśli pracownik socjalny stwierdzi przemoc wobec dziecka, z widocznymi obrażeniami:

1. wzywa pogotowie ratunkowe celem przebadania dziecka i udzielenia pomocy medycznej. Lekarz pogotowia lub ratownik medyczny wydaje zaświadczenie lekarskie o stanie zdrowia dziecka. Jeżeli zdaniem pracownika służby zdrowia istnieje taka konieczność dziecko przewiezione zostaje karetką do szpitala.

2. pracownik socjalny będący na miejscu zdarzenia powiadamia dyżurnego Komisariatu Policji o zastanej sytuacji a dyżurny na miejsce zdarzenia wysyła Zespół dochodzeniowo – śledczy, który wszczyna z urzędu postępowanie dotyczące przestępstwa polegającego na bezpośrednim niebezpieczeństwie narażenia na utratę życia albo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu wobec dziecka. W przypadku, kiedy rodzice są pod wpływem alkoholu Policjant przeprowadza badanie alkotestem, bądź przewozi rodziców do komisariatu policji w celu dokonania powyższego badania. W przypadku kiedy lekarz stwierdzi, że nie ma konieczności przewiezienia dziecka do Szpitala pracownik socjalny wraz z funkcjonariuszem Policji podejmuje czynności

związane z interwencyjnym umieszczeniem dziecka poza rodziną: u najbliższej rodziny spokrewnionej w rodzinie zastępczej bądź w placówce opiekuńczo – wychowawczej. W przypadku rozbieżności zdań służb co do zabezpieczenia dziecka poza rodziną ostateczną decyzję podejmuje pracownik socjalny. Jeżeli rodzice dziecka krzywdzonego są obecni podczas przeprowadzenia interwencji pracownik socjalny wręcza im pouczenie o prawie złożenia zażalenia na odebranie dziecka do Sądu Rejonowego w Bydgoszczy.

Jeżeli pracownik socjalny stwierdzi, że dziecko nie posiada obrażeń a jego stan fizyczny nie budzi wątpliwości, że dziecko jest zdrowe i nie jest potrzebna pomoc lekarza, pielęgniarki lub ratownika medycznego na miejscu zdarzenia

1. pracownik socjalny lub funkcjonariusz Policji przewozi dziecko do lekarza rodzinnego, który wydaje zaświadczenie lekarskie o stanie zdrowia dziecka i z którym to lekarzem, zarówno pracownik socjalny jak i policjant podejmuje decyzje co do umieszczenia dziecka. W przypadku rozbieżności zdań ostateczną decyzję co do umieszczenia dziecka podejmuje pracownik socjalny)

2. pracownik socjalny zawiadamia telefonicznie Sąd Rejonowy w Bydgoszczy o zaistniałej sytuacji i składa pisemny wniosek o wydanie postanowienia o umieszczeniu dziecka poza rodziną: w rodzinie zastępczej czy placówce opiekuńczo – wychowawczej.

3. pracownik socjalny podejmuje też kontakt z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Bydgoszczy w celu ustalenia miejsca, gdzie będzie umieszczone dziecko. Dziecko w sytuacji zagrożenia zdrowia bądź życia na skutek przemocy domowej może być przewiezione do placówki bądź rodziny zastępczej w trybie interwencyjnym, bez postanowienia Sądu Rodzinnego, a postanowienie to wydaje Sędzia Sądu do 24 godzin od zgłoszenia. W przypadku problemów z ustaleniem miejsca umieszczenia dziecka stosuje się przepis o umieszczaniu bez postanowienia Sądu w myśl przepisu, że każda placówka ma obowiązek takie dziecko przyjąć.

4. decyzje co do przewozu dziecka na zasadzie współpracy wspólnie podejmują interweniujący. Interwencyjne umieszczenie dziecka z udziałem pracownika socjalnego odbywa się w godzinach

pracy MGOPS w Koronowie (po godzinach pracy MGOPS w Koronowie umieszczeniem dziecka zajmuje się Policja).

5. po przeprowadzonej interwencji pracownik socjalny wypracowuje wraz z instytucjami i organizacjami pozarządowymi plan pomocy rodzinie i działań podejmowanych przez członków rodziny na rzecz przywrócenia dziecka do rodziny, oraz monitoruje wraz z innymi służbami te działania.

5. Kompetencje Policji i podstawy prawne dotyczące rozwiązywania problemu przemocy.

Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r o Policji (tj. Dz. U. z 2011r nr 2857, poz.1687 z póź. zm.) nakłada na Policję obowiązki i zadania do realizacji między innymi:

- 1/ ochrona życia ludzi oraz mienia przed bezprawnymi zamachami normującymi te dobra,
- 2/ ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego, w tym zapewnienie spokoju w miejscach publicznych oraz środkach publicznego transportu i komunikacji publicznej, w ruchu drogowym i na wodach do powszechnego korzystania,
- 3/ inicjowanie i organizowanie działań mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym i współdziałanie w tym zakresie z organami państwowymi, samorządowymi i organizacjami społecznymi,
- 4/ wykrywanie przestępstw i wykroczeń oraz ściganie ich sprawców (art. 1 ust. 2).

W celu prawidłowego realizowania ustawowych zadań oraz jasnego podziału kompetencyjnego Policja składa się z następujących służb: kryminalnej, prewencyjnej oraz wspomagającej działalność Policji w zakresie organizacyjnym, logistycznym i technicznym.

1. Służby kryminalne między innymi: Sekcja Kryminalna i Sekcja Dochodzeniowo – Śledcza, które realizują zadania związane z wykrywaniem przestępstw poprzez czynności operacyjno - rozpoznawcze i dochodzeniowo - śledcze,
2. Służby prewencji między innymi: dzielnicowi, służby patrolovo - interwencyjne, które realizują zadania rozpoznawania, zapobiegania i wykrywania przestępstw i wykroczeń.

Przy wykonywaniu czynności podejmowanych przez Policję w celu zapobieżenia, wykrycia, ustalenia sprawców, a także uzyskania i utrwalenia dowodów ściganych z oskarżenia publicznego, umyślnych przestępstw Policja działa w oparciu o Kodeks Postępowania Karnego i Kodeks Karny.

Wykaz przestępstw z Kodeksu Karnego w sprawach, o które Policja prowadzi dochodzenia:

ROZDZIAŁ XXV – Przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności:

- Art.199 – czynność seksualna przez nadużycie zależności,
- Art. 202 – prezentacja i rozpowszechnianie pornografii,
- Art. 204 § 1 – stręczycielstwo,
- Art. 204 § 2 – sutenerstwo

ROZDZIAŁ XXVI – Przestępstwa przeciwko rodzinie i opiece

- Art. 206 – bigamia,
- Art. 207 § 1 – znęcanie się, typ podstawowy,
- Art. 208 – rozpijanie małoletniego,
- Art. 209 – uchylanie się od alimentów,
- Art. 210 § 1 – porzucenie nieporadnego, typ podstawowy
- Art. 211 – uprowadzenie małoletniego lub nieporadnego

Do dochodzenia stosuje się odpowiednio przepisy rozdziału 34 k.p.k. „Dochodzenie” – art. 325 a k.p.k. między innymi:

- obligatoryjne jest sporządzenie wspólnego protokołu z przyjęcia ustnego zawiadomienia o przestępstwie i przesłuchanie w charakterze świadka osoby zawiadamiającej,
- niezwłocznie po otrzymaniu zawiadomienia o przestępstwie Policja zobowiązana jest wydać

postanowienie o wszczęciu bądź odmowie wszczęcia dochodzenia (art.305 § 1 kpk),
- jeżeli zachodzi potrzeba, po otrzymaniu zawiadomienia o przestępstwie można przeprowadzić postępowanie sprawdzające zgodnie z art. 307 kpk i wydać najpóźniej w terminie 30 dni od otrzymania zawiadomienia postanowienie o wszczęciu albo odmowie wszczęcia dochodzenia,
- Policja może w wypadkach niecierpiących zwłoki, jeszcze przed wydaniem postanowienia o wszczęciu dochodzenia przeprowadzić w niezbędnym zakresie czynności procesowe zgodnie z art. 308 § 1 i 2 kpk, czynności te mogą być dokonywane tylko w ciągu 5 dni od dnia pierwszej czynności (do biegu terminu nie wlicza się dnia, od którego liczy się dany termin art.123 § 1 kpk.).

Procedura przyjmowania zawiadomienia o przestępstwie :

1. Rozmowa z zawiadamiającym o przestępstwie, podczas której należy uzyskać niezbędne informacje o rodzaju przestępstwa, okolicznościach i skutkach jego popełnienia, w szczególności:

- rodzaj popełnionego przestępstwa - dla rozstrzygnięcia, co do potrzeby podjęcia działań w trybie art. 308 k.p.k. oraz formy, w której będzie prowadzone postępowanie przygotowawcze (śledztwo - dochodzenie),

- skutki przestępstwa dla osób lub mienia - dla rozstrzygnięcia co do potrzeby zawiadomienia odpowiednich służb medycznych, ratowniczych itp.,

- rodzaj miejsca popełnienia przestępstwa (teren otwarty - pomieszczenie),

- czas, jaki upłynął od popełnienia przestępstwa - dla rozstrzygnięcia, co do potrzeby podjęcia określonego rodzaju racjonalnych działań dowodowo-wykrywczych z użyciem policjantów służby kryminalnej i prewencyjnej.

2. Przyjęcie zawiadomienia o przestępstwie to utrwalenie czynności w „Protokole przyjęcia ustnego zawiadomienia o przestępstwie i przesłuchania zawiadamiającego w charakterze świadka”.

3. Przeprowadzenie oględzin miejsca popełnienia przestępstwa - w razie potrzeby, którą determinuje przede wszystkim stan miejsca zdarzenia (zmiany wynikające np. z warunków atmosferycznych, działań podjętych przez osoby inne niż sprawca w okresie od popełnienia przestępstwa do przeprowadzenia czynności przez Policję).

Podczas oględzin powinno zabezpieczyć się jedynie ślady przydatne w procesie dowodowo-wykrywczym, w szczególności:

- rzeczy mogące stanowić dowód w sprawie które mógł lub pozostawił sprawca (a nie zostały one przez zawiadamiającego przekazane Policji podczas czynności przyjmowania zawiadomienia o przestępstwie),

- ślady biologiczne (np. krew, włosy),

- ślady daktyloskopijne, małżowiny usznej, czerwieni wargowej).

Po wykonaniu tych czynności Policja prowadzi postępowanie przygotowawcze (Dział VII, Rozdział 33).

Art. 297 § 1 k.p.k. - celem postępowania przygotowawczego jest:

ustalenie, czy został popełniony czyn zabroniony i czy stanowi on przestępstwo, wykrycie i w razie potrzeby ujęcie sprawcy, zebranie danych stosownie do art. 213 i 214,

wyjaśnienie okoliczności sprawy, w tym ustalenie osób pokrzywdzonych i rozmiarów szkody, zebranie, zabezpieczenie i w niezbędnym zakresie utrwalenie dowodów dla Sądu.

SPRAWY O PRZESTĘPSTWA, W KTÓRYCH PROWADZI SIĘ ŚLEDZTWO

Kodeks Karny

Art.309, „Śledztwo prowadzi się w sprawach:

1) o zbrodni,

2) o występki - gdy osobą podejrzaną jest sędzia, prokurator, funkcjonariusz Policji, Agencji

Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego lub Centralnego Biura Antykorupcyjnego,
3) o występki - gdy osobą podejrzaną jest funkcjonariusz Straży Granicznej, Żandarmerii Wojskowej, finansowego organu postępowania przygotowawczego lub organu nadrzędnego nad finansowym organem postępowania przygotowawczego, w zakresie spraw należących do właściwości tych organów lub o występki popełnione przez tych funkcjonariuszy w związku z wykonywaniem czynności służbowych,
4) o występki, w których nie prowadzi się dochodzenia,
5) o występki, w których prowadzi się dochodzenie, jeżeli prokurator tak postanowi ze względu na wagę lub zawiłość sprawy.”

Wszczęcie śledztwa:

- 1) Jeżeli zachodzi podejrzenie popełnienia przestępstwa Policja wydaje z urzędu lub na skutek zawiadomienia o przestępstwie postanowienie o wszczęciu śledztwa (art. 303 k. p. k.).
- 2) Niezwłocznie po otrzymaniu zawiadomienia o przestępstwie Policja obowiązana jest wydać postanowienie o wszczęciu bądź odmowie wszczęcia śledztwa (art. 305 § 1 k.p.k.).
- 3) Sporządza się wspólny protokół z przyjęcia ustnego zawiadomienia o przestępstwie i przesłuchanie w charakterze świadka osoby zawiadamiającej.
- 4) O wszczęciu przez siebie śledztwa Policja obowiązana jest zawiadomić osobę lub instytucję państwową, samorządową lub społeczną, która złożyła zawiadomienie o przestępstwie oraz ujawnionego pokrzywdzonego - z pouczeniem o przysługujących im uprawnieniach (art. 305 § 4 k.p.k.).
- 5) W granicach koniecznych dla zabezpieczenia śladów i dowodów przestępstwa przed ich utratą, zniekształceniem lub zniszczeniem w wypadkach niecierpiących zwłoki, Policja jeszcze przed wydaniem postanowienia o wszczęciu śledztwa może przeprowadzić w niezbędnym zakresie czynności procesowe określone w art. 308 § 1 i 2 k. p. k, czynności te mogą być dokonywane tylko w ciągu 5 dni od dnia pierwszej czynności w wypadku niecierpiącym zwłoki Policja może w toku tych czynności przesłuchać osobę podejrzaną o popełnienie przestępstwa w charakterze podejrzanego przed wydaniem postanowienia o przedstawieniu zarzutów, jeżeli zachodzą warunki do sporządzenia takiego postanowienia, najpóźniej w ciągu 5 dni od dnia przesłuchania Policja wydaje postanowienie o przedstawieniu zarzutów albo w razie braku warunków do jego sporządzenia umarza postępowanie w stosunku do osoby przesłuchanej (art. 308 § 1, § 2, § 3, § 5 k.p.k.).
- 6) Pokrzywdzony w postępowaniu przygotowawczym jest stroną (art.299 § 1 k.p.k.)
- 7) Jeżeli pokrzywdzonym jest małoletni prawa jego wykonuje przedstawiciel ustawowy albo osoba, do której stałą pieczęą pokrzywdzony pozostaje (art.51 § 2 k.p.k.).
- 8) Jeżeli osoba przesłuchiwana nie ukończyła 15 lat, czynności z jej udziałem powinny być w miarę możliwości przeprowadzone w obecności przedstawiciela ustawowego lub faktycznego opiekuna, chyba że dobro postępowania stoi temu na przeszkodzie (art. 171 § 3 k.p.k.).
- 9) W sprawach o przestępstwa określone w rozdziale XXV Kodeksu karnego (przeciwko wolności seksualnej i obyczajności) pokrzywdzonego, który w chwili czynu nie ukończył 15 lat, powinno się przesłuchać w charakterze świadka tylko raz, chyba że wyjdą na jaw istotne okoliczności, których wyjaśnienie wymaga ponownego przesłuchania, lub zażąda tego podejrzanym, który nie miał obrońcy w czasie pierwszego przesłuchania pokrzywdzonego (art.185 a § 1 k.p.k.).
- 10) Przesłuchanie przeprowadza sąd na posiedzeniu z udziałem biegłego psychologa. Prokurator, obrońca oraz pełnomocnik pokrzywdzonego mają prawo wziąć udział

w przesłuchaniu. Osoba wymieniona w art. 51 § 2 (przedstawiciel ustawowy) ma prawo również być obecna przy przesłuchaniu, jeżeli nie ogranicza to swobody wypowiedzi przesłuchiwanego.

Tryb postępowania Policji w przypadku :

- interwencji w związku z zaistniałym przestępstwem,
- zgłoszenia obywatela, o zaistniałym przestępstwie, materiał dowodowy świadczy o zaistniałym przestępstwie,
- powiadomienie o sytuacji, w której mogło zaistnieć przestępstwo, lecz potrzeba jest uzupełnienia.

W KAŻDYM PRZYPADKU GDY POKRZYWDZONYM JEST OSOBA MAŁOLETNIA

ustala się skutki przestępstwa celem rozstrzygnięcia co do potrzeby zapewnienia bezpieczeństwa dziecka, odseparowania od sprawcy zawiadomienia odpowiednich służb medycznych, ratowniczych, socjalnych itp.,

- art. 49 § 1 k.p.k. - Pokrzywdzonym jest osoba fizyczna lub prawna, której dobro prawne zostało bezpośrednio naruszone lub zagrożone przez przestępstwo,

- art. 51 § 2 k.p.k. - jeżeli pokrzywdzonym jest małoletni albo ubezwłasnowolniony całkowicie lub częściowo, prawa jego wykonuje przedstawiciel ustawowy albo osoba, pod której stałą pieczę pokrzywdzony pozostaje (małoletnim jest osoba do ukończenia 18 roku życia).

W przypadku sytuacji zaniedbania dziecka, jeżeli nie ma znamion przestępstwa Policja postępuje zgodnie z Kodeksem Rodzinnym i Opiekuńczym. Po sprawdzeniu sytuacji dziecka, na podstawie art. 109 § 1 k.r.o. kieruje wniosek do Sądu.

Art. 109. § 1. k.r.o. Jeżeli dobro dziecka jest zagrożone, sąd opiekuńczy wyda odpowiednie zarządzenia., § 2. Sąd opiekuńczy może w szczególności:

- 1) zobowiązać rodziców oraz małoletniego do określonego postępowania z jednoczesnym wskazaniem sposobu kontroli wykonania wydanych zarządzeń,
- 2) określić, jakie czynności nie mogą być przez rodziców dokonywane bez zezwolenia sądu, albo poddać rodziców innym ograniczeniom, jakim podlega opiekun,
- 3) poddać wykonywanie władzy rodzicielskiej stałemu nadzorowi kuratora sądowego,
- 4) skierować małoletniego do organizacji lub instytucji powołanej do przygotowania zawodowego albo do innej placówki sprawującej częściową pieczę nad dziećmi,
- 5) zarządzić umieszczenie małoletniego w rodzinie zastępczej albo w placówce opiekuńczo - wychowawczej.

§ 3. Sąd opiekuńczy może także powierzyć zarząd majątkiem małoletniego ustanowionemu w tym celu kuratorowi.

§ 4. W przypadku, o którym mowa w § 2 pkt 5, sąd opiekuńczy zawiadamia powiatowe centrum pomocy rodzinie, które udziela rodzinie małoletniego odpowiedniej pomocy i składa sądowi opiekuńczemu sprawozdania dotyczące sytuacji rodziny i udzielanej pomocy, w terminach określonych przez sąd, a także współpracuje z kuratorem sądowym. Sąd opiekuńczy, ze względu na okoliczności uzasadniające umieszczenie małoletniego w rodzinie zastępczej albo w placówce opiekuńczo - wychowawczej, rozważy także ustanowienie nadzoru kuratora sądowego nad sposobem wykonywania władzy rodzicielskiej nad małoletnim.

6. Procedura pomocy dziecku krzywdzonemu – postępowanie Policji

PROBLEM PODSTAWA PRAWNA	TRYB POSTĘPOWANIA
<p>Małoletni – pokrzywdzony jako ofiara w każdej kategorii przestępstwa: przemocy fizycznej, emocjonalnej, seksualnej, i inne</p>	<p>W przypadku interwencji Policji w związku z zaistniałym przestępstwem Policja:</p> <ul style="list-style-type: none"> * bada skutki przestępstwa dla pokrzywdzonego celem rozstrzygnięcia co do potrzeby zawiadomienia odpowiednich służb medycznych, ratowniczych, sądowych itp. celem zapewnienia bezpieczeństwa pokrzywdzonemu, * w granicach koniecznych dla zabezpieczenia śladów i dowodów przestępstwa przed ich utratą, zniekształceniem lub zniszczeniem w wypadkach niecierpiących zwłoki, Policja jeszcze przed wydaniem postanowienia o wszczęciu śledztwa może przeprowadzać w niezbędnym zakresie czynności procesowe, * czynności te mogą być dokonywane tylko w ciągu 5 dni od dnia pierwszej czynności w wypadku niecierpiącym zwłoki, * Policja może w toku tych czynności przesłuchać osobę podejrzaną o popełnienie przestępstwa w charakterze podejrzanego, * zatrzymać podejrzanego na 48 godzin w Policijnej Izbie Zatrzymań, * wystąpić z wnioskiem o zastosowanie środka zapobiegawczego w postaci aresztu * gdy pokrzywdzony jest małoletni prawa jego wykonuje przedstawiciel ustawowy albo osoba, pod której stałą pieczęć pokrzywdzony pozostaje * małoletniego powinno się przesłuchać w charakterze świadka tylko raz, chyba, że wyjdą na jaw istotne okoliczności, których wyjaśnienie wymaga ponownego przesłuchania, lub zażąda tego podejrzanym, który nie miał obrońcy w czasie pierwszego przesłuchania pokrzywdzonego chyba, że dobro postępowania stoi temu na przeszkodzie, * przesłuchanie przeprowadza sąd na posiedzeniu z udziałem biegłego psychologa. Prokurator, obrońca, pełnomocnik i opiekun prawny przesłuchiwanego / pokrzywdzonego mają prawo wziąć udział w przesłuchaniu, jeżeli to nie ogranicza swobody wypowiedzi małoletniego.
<p>Małoletni – pokrzywdzony jako ofiara w każdej kategorii przestępstwa : przemocy fizycznej, emocjonalnej, seksualnej, i inne</p>	<p>W przypadku telefonicznego lub osobistego zgłoszenia obywatela o zaistniałym przestępstwie, gdy materiał dowodowy świadczy o zaistniałym przestępstwie</p> <ul style="list-style-type: none"> * rozmowa z zawiadamiającym o przestępstwie, podczas której należy uzyskać niezbędne informacje o rodzaju przestępstwa, okolicznościach i skutkach jego popełnienia, w szczególności w zakresie:

	<ul style="list-style-type: none"> • rodzaju popełnionego przestępstwa - dla rozstrzygnięcia, co do potrzeby podjęcia działań oraz formy, w której będzie prowadzone postępowanie przygotowawcze (śledztwo - dochodzenie), • skutkach przestępstwa dla osób lub mienia - dla rozstrzygnięcia co do potrzeby zawiadomienia odpowiednich służb medycznych, ratowniczych itp., • rodzaju miejsca popełnienia przestępstwa (teren otwarty - pomieszczenie), • czasu, jaki upłynął od popełnienia przestępstwa - dla rozstrzygnięcia, co do potrzeby podjęcia określonego rodzaju racjonalnych działań dowodowo-wykrywczych z użyciem policjantów służby kryminalnej i prewencyjnej. <p>* Przyjęcie zawiadomienia o przestępstwie to utrwalenie czynności w „Protokole przyjęcia ustnego zawiadomienia o przestępstwie i przesłuchania zawiadamiającego w charakterze świadka”.</p> <p>* Przeprowadzenie oględzin miejsca popełnienia przestępstwa - w razie potrzeby, którą determinuje przede wszystkim stan miejsca zdarzenia (zmiany wynikające np. z warunków atmosferycznych, działań podjętych przez osoby inne niż sprawca w okresie od popełnienia przestępstwa do przeprowadzenia czynności przez Policję).</p> <p>* tryb postępowania z pokrzywdzonym małoletnim jest taki sam jak w poprzednich postępowaniach.</p>
--	--

PROBLEM PODSTAWA PRAWNA	TRYB POSTĘPOWANIA
<ul style="list-style-type: none"> • Odebranie małoletniego dziecka z rodziny w przypadku zagrożenia jego zdrowia lub życia w związku z przemocą w rodzinie lub pozostawienia bez opieki. <p>Ustawa o Policji Kodeks Karny</p>	<p>Należy wskazać, iż bez względu na treść art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, obowiązuje ustawa o Policji, zgodnie z którą, do podstawowych zadań Policji należy ochrona życia i zdrowia ludzi przed bezprawnymi zamachami naruszającymi te dobra. Realizując to zadanie Policja ma prawo zatrzymywania osób stwarzających w sposób oczywisty bezpośrednie zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzkiego, żądania niezbędnej pomocy od instytucji państwowych, organów administracji rządowej i samorządu terytorialnego oraz jednostek gospodarczych prowadzących działalność w zakresie użyteczności publicznej, a także zwracania się w nagłych wypadkach do każdej osoby o udzielenie doraźnej pomocy, w ramach obowiązujących przepisów prawa.</p> <p>Należy zaznaczyć, iż przepis art. 12a nie przenosi kompetencji Policjanta na pracownika socjalnego i powinien mieć zastosowanie tylko w takich szczególnych sytuacjach, kiedy</p>

pracownik socjalny wykonując czynności służbowe, np. przeprowadzając rodzinny wywiad środowiskowy jest świadkiem sytuacji zagrażającej życiu lub zdrowiu dziecka, np. opiekunowie są niezdolni do opieki nad dzieckiem z uwagi na nietrzeźwość lub wykazują agresję w stosunku do dziecka, albo też opiekunów dziecka po prostu w mieszkaniu nie ma. W takich sytuacjach istnieje obawa, że brak interwencji spowoduje nieodwracalne w konsekwencji skutki, które mogą doprowadzić do tragedii.

Udział funkcjonariusza w czynności odebrania dziecka odbywa się na wniosek – ustny – pracownika socjalnego. I udziela on niezbędnej pomocy przy umieszczeniu dziecka u innej niezamieszkałej wspólnie osoby najbliższej, rodzinie zastępczej lub w całodobowej placówce opiekuńczo – wychowawczej.

Funkcjonariusz sporządza z przeprowadzonych czynności, o których mowa w rozporządzeniu, notatkę urzędową zawierającą w szczególności:

- jego imię i nazwisko oraz stopień służbowy;
- określenie daty i miejsca przeprowadzonych czynności
- informacje o formie i treści wniosków pracownika socjalnego
- imię i nazwisko pracownika socjalnego oraz adres jednostki organizacyjnej pomocy społecznej;
- imię i nazwisko lekarza, lub ratownika medycznego, lub pielęgniarki którzy uczestniczyli w podjęciu decyzji o odebraniu dziecka z rodziny;
- imię i nazwisko oraz inne dane niezbędne do ustalenia tożsamości odbieranego dziecka, opiekunów prawnych lub faktycznych dziecka oraz innych uczestników postępowania obecnych na miejscu zdarzenia;
- opis wykonanych czynności, w tym informacje o podjętej decyzji, z uwzględnieniem stanowisk poszczególnych uczestników;
- wskazani osób, którym pracownik socjalny lub funkcjonariusz wręczył pisemne pouczenie o prawie złożenia zażalenia do sądu opiekuńczego na odebranie dziecka;
- informacje o wniesieniu za pośrednictwem funkcjonariusza Policji zażalenia do sądu opiekuńczego na odebranie dziecka.
- Informacje o osobie i miejscu, w którym umieszczono odebrane dziecko, jeśli uczestniczył w tej czynności.
- Kopię tej notatki przekazuje do sądu opiekuńczego i do ośrodka pomocy społecznej.

- Służby zobowiązane do przewiezienia dziecka do innej niezamieszkującej

W sytuacji dotyczącej odebrania dziecka z rodziny w przypadku zagrożenia jego zdrowia lub życia w związku z przemocą w rodzinie i umieszczenia go poza rodziną, w

wspólnie osoby najbliższej,
rodziny zastępczej lub
całodobowej placówki
opiekuńczo –
wychowawczej, zarówno z
interwencji jak i na
podstawie orzeczenia Sądu.

sytuacji kiedy interwencje przeprowadza się wraz z pracownikiem socjalnym i lekarzem, należy zwrócić szczególną uwagę na fakt, iż w/w przepis wskazuje, iż w pierwszej kolejności sytuacja dziecka powinna być zabezpieczona poprzez umieszczenie go u innej niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, w rozumieniu art. 115 § 11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz.553, z późn. zm.) - Osobą najbliższą jest małżonek, wstępny, zstępny, rodzeństwo, powinowaty w tej samej linii lub stopniu, osoba pozostająca w stosunku przysposobienia oraz jej małżonek, a także osoba pozostająca we wspólnym pożyciu. Dopiero w drugiej kolejności wskazywana jest rodzina zastępcza lub całodobowa placówka opiekuńczo – wychowawcza, zgodnie z § 2 ust. 4 rozp. Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 22.12.2011 r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej (Dz. U. Nr 292, poz. 1720) placówki przyjmują bez skierowania oraz bez uzyskania zgody przedstawicieli ustawowych lub bez orzeczenia Sądu każde dziecko w wieku poniżej 13 roku życia i zapewniają mu opiekę do czasu wyjaśnienia sytuacji dziecka w przypadkach wymagających natychmiastowego zapewnienia dziecku opieki - na polecenie sędziego, doprowadzone przez Policję, szkołę lub osoby stwierdzające porzucenie dziecka, zagrożenie jego życia lub zdrowia. Warunkiem takiego odebrania dziecka z rodziny jest podjęcie wspólnej decyzji zarówno przez pracownika socjalnego, wykonującego obowiązki służbowe, policjanta jak również przez pracownika ochrony zdrowia. W zakresie przewozu dzieci należy zważyć na fakt, że pracownik socjalny decyzję o odebraniu dziecka będzie podejmował wspólnie z policją oraz pracownikiem ochrony zdrowia. Zatem należy mniemać, iż jedna ze wskazanych ustawowo służb będzie dysponowała samochodem wykorzystywanym do celów służbowych. Kwestie techniczne należy więc rozstrzygnąć przy współpracy i wspólnym podejmowaniu decyzji pomiędzy trzema służbami działającymi na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie uczestniczącymi w zdarzeniu. Przepisy nie regulują wprost sposobu doprowadzenia dziecka. Należy jednak przyjąć za zasadę, że za kompleksowe zabezpieczenie sytuacji dziecka, odpowiadają trzy służby biorące udział w procedurze odbierania dziecka z rodziny. Niemniej jednak, jeżeli po uzgodnieniu z pozostałymi służbami, obowiązku przewiezienia dziecka podejmie się pracownik socjalny, to obowiązek ten spoczywa na samorządzie gminnym lub powiatowym jako organie odpowiedzialnym za realizację wszystkich zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. W takim przypadku to samorząd gminny lub powiatowy będzie zobowiązany do zorganizowania dowiezienia dziecka do określonego miejsca

w celu zabezpieczenia jego sytuacji lub do pokrycia kosztów zorganizowania transportu. Należy także mieć na uwadze, że na żądanie pracownika socjalnego Policja jest zobowiązana do udzielenia mu pomocy przy czynnościach związanych z przymusowym odebraniem osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką (art. 59810 kpc w związku z art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.). Pomoc udzielona przez Policję może więc polegać na dowiezieniu dziecka do odpowiedniej placówki lub do dalszej rodziny.

Reasumując, nie może zaistnieć sytuacja, że jednostki zobowiązane do udzielenia pomocy dzieciom, których zagrożone jest zdrowie lub życie nie będą chciały współpracować w tym zakresie i nie udzielą dziecku pomocy zabezpieczając jego sytuację w okresie ostrego kryzysu. Brak działań ze strony instytucji powinien wiązać się ze złożeniem skargi do właściwych podmiotów nadzorujących i dotyczyć powinny zarzutów nie realizowania zadań wynikających z obowiązujących przepisów.

W przypadku podjęcia przez policję interwencji w rodzinie i stwierdzenia zagrożenia życia lub zdrowia małoletniego przy jednoczesnym braku pracownika socjalnego (interwencja po godzinach pracy MGOPS) policjanci zgodnie z obowiązującymi przepisami wykonują czynności zmierzające do ochrony zdrowia i życia małoletniego oraz zapewniają nad nim opiekę. Placówki te przyjmują bez skierowania oraz bez uzyskania zgody przedstawicieli ustawowych lub bez orzeczenia sądu każde dziecko poniżej 13 r. ż i zapewniają mu opiekę do czasu wyjaśnienia sytuacji dziecka. Dotyczy to min. doprowadzeń realizowanych przez Policję. Dyrektor placówki, może odmówić przyjęcia dziecka, niemniej zobowiązany jest do przewiezienia dziecka do innego typu placówki, w której aktualnie jest miejsce.

Kwestia podjęcia decyzji o umieszczeniu dziecka spoczywa na Policjancie podejmującym interwencje. Natomiast z uwagi na brak wskazań prawnych nie ma możliwości umieszczenia dziecka u niezamieszkałej osoby najbliższej. Taką decyzję można podjąć tylko z pracownikiem socjalnym.

Jeżeli istnieje potrzeba przetransportowania dziecka do placówki opiekuńczo – wychowawczej i stan zdrowia małoletniego na to pozwala przewiezienie dzieci leży w gestii policji.

7. Kurator sądowy w działaniach związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie

Przyrodzona i niezbywalna godność człowieka stanowi źródło wolności i praw człowieka i obywatela. Jest ona nienaruszalna, a jej poszanowanie i ochrona jest obowiązkiem władz publicznych. (art. 30 Konstytucji RP z dnia 02 kwietnia 1997 r.

Pracę kuratora sądowego zawodowego i społecznego reguluje Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o kuratorach sądowych (Dz. U. nr 98 poz.1071 z późn. zm.)

Kurator sądowy – w myśl Ustawy Kodeks karny (art. 115 § 13 pkt 3 kk) to funkcjonariusz publiczny, pełniący swoje obowiązki w jednym zespole kuratorskiej służby sądowej i realizujący określone przez prawo zadania o charakterze wychowawczo - resocjalizacyjnym, diagnostycznym, profilaktycznym i kontrolnym, które są związane z wykonywaniem orzeczeń sądu. Kuratorzy sądowi wykonują swoje zadania zarówno w środowisku osób których dotyczy postępowanie czyli podopiecznych, w miejscu ich zamieszkania, jak i na terenie zakładów zamkniętych i placówek ich pobytu, w szczególności na terenie zakładów karnych, placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz leczniczo-rehabilitacyjnych.

Kuratorów sądowych można podzielić na:

1. kuratorów zawodowych:

- dla dorosłych – wykonujący orzeczenia w sprawach karnych, którzy zgodnie z art. 2 pkt 6 kkw są organami postępowania wykonawczego;

- rodzinnych – wykonujący orzeczenia w sprawach rodzinnych i nieletnich.

2. kuratorów społecznych – wykonujący orzeczenia w jednym z dwóch powyższych zespołów, lecz pełniący swoje zadania społecznie.

Zasady organizacji służby kuratorskiej i wykonywania obowiązków przez kuratorów sądowych oraz status kuratorów sądowych określa odrębna ustawa – Ustawa o kuratorach sądowych z dnia 27 lipca 2001 r.

W zakresie przeciwdziałania przemocy i innym zjawiskom patologicznym kurator sądowy poza zadaniami zleconymi przez sąd prowadzi działalność profilaktyczną, edukacyjną, konsultacyjną, doradczą na rzecz środowiska lokalnego, współpracuje w tym zakresie z instytucjami resortu oświaty i pomocy społecznej, zakładami służby zdrowia, organizacjami pozarządowymi i innymi, uczestniczy w realizowaniu programów profilaktycznych.

Najbardziej krytycznym wiekiem, kiedy dziecko jest narażone na krzywdzenie jest okres między 3 miesiącem życia, a 4 rokiem życia. Dzieci krzywdzone w tym wieku są najczęściej hospitalizowane, ponieważ podatność na uszkodzenia ciała jest dużo większa niż w późniejszym okresie życia.

Zapisy prawne nakładają konkretne obowiązki w sytuacjach noszących znamiona przestępstwa.

W art. 304. § 1 kpk możemy przeczytać: każdy dowiedziawszy się o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu ma społeczny obowiązek zawiadomić o tym prokuratora lub Policję, § 2 w/w artykułu mówi: instytucje państwowe i samorządowe, które w związku ze swą działalnością dowiedziały się o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu są obowiązane niezwłocznie zawiadomić o tym prokuratora lub Policję.

W kodeksie postępowania cywilnego w art. 572 czytamy natomiast: każdy, komu znane jest zdarzenie uzasadniające wszczęcie postępowania z urzędu, obowiązany jest zawiadomić o nim sąd opiekuńczy, a w § 2 tegoż artykułu : obowiązek wymieniony w § 1 ciąży przede wszystkim na urzędach stanu cywilnego, sądach, prokuratorach, notariuszach, komornikach, organach samorządu i administracji rządowej, organach Policji, placówkach oświatowych, opiekunach społecznych oraz organizacjach i zakładach zajmujących się opieką nad dziećmi lub osobami psychicznie chorymi.

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w art. 12 pkt 1. stanowi : osoby, które w związku z wykonywaniem swoich obowiązków służbowych powzięły podejrzenie o popełnieniu przestępstwa

z użyciem przemocy wobec członków rodziny, powinny niezwłocznie zawiadomić o tym Policję lub prokuratora, pkt 2 osoby będące świadkami przemocy w rodzinie powinny zawiadomić o tym Policję, prokuratora lub inne podmioty działające na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Kurator sądowy, podobnie jak inni dorośli członkowie społeczeństwa nie może lekceważyć sygnałów o podejrzeniach przemocy w środowisku lokalnym, a w szczególności w środowisku w którym ofiarami przemocy są małoletnie dzieci. W każdym wypadku również przed procedurą sądową kurator podejmuje zgodne z prawem działania zmierzające w kierunku ochrony rodziny przed przemocą i jej dalekosiędnymi skutkami.

W przypadku podejrzenia pojawiającego się podczas czynności służbowych do zadań kuratora należy:

- obiektywna ocena zastanej sytuacji lub podanej przez osobę trzecią informacji o fakcie krzywdzenia dziecka np. podczas pełnienia dyżuru w Sądzie (do kuratora zgłasza się dozorowany, który informuje, iż NN znęca się nad swoim dzieckiem)
- zebranie informacji
- wezwanie Policji lub Pogotowie – w przypadku podejmowania czynności służbowych wobec osoby dozorowanego i stwierdzenia faktu znęcania się nad dzieckiem
- poinformowania odpowiednich instytucji: opieki społecznej, jednostki Policji właściwej co do miejsca zdarzenia, Zespołu Interdyscyplinarnego funkcjonującego na terenie danej Gminy
- ewentualne przekazanie otrzymanej informacji do sędziego Sądu Rodzinnego lub do Prokuratora.

Działania na rzecz dziecka krzywdzonego podejmują w wielu krajach instytucje rządowe i stowarzyszenia społeczne, a także organizacje międzynarodowe.

Dzięki temu prawa dziecka określone i chronione przez wiele aktów prawnych, do których m.in. należą:

- Karta Praw Dziecka
- Konwencja o Prawach Dziecka
- Kodeks Rodzinny i Karny

Na podstawie tych dokumentów możliwe jest prowadzenie działań ochraniających dziecko, a także pozbawianie wpływu i działań osób, które są sprawcami krzywdzenia. Polski Kodeks Karny przewiduje za stosowanie przemocy wobec dzieci karę pozbawienia wolności do 5 lat. Sądy rodzinne mogą ograniczać, zawieszać i odbierać władzę rodzicielską osobom zagrażającym rozwojowi dziecka, a także decydować o umieszczeniu dziecka w rodzinach zastępczych, domach dziecka oraz ustanowić nadzór kuratora nad rodzinami i dziećmi w nich wychowywanymi. Przemoc fizyczna zgodnie z obecnie obowiązującymi uregulowaniami prawnymi stosowane wobec dzieci metody karcenia mogłyby niekiedy wyczerpywać ustawowe znamiona czynów karalnych takich jak : zniewaga (art.216 k.k), naruszenie nietykalności cielesnej (art. 217 k.k), pozbawienie wolności (art. 189 k.k), czy zmuszenie do określonego działania lub zaniechania (191 k.k).

Znęcanie się nad dzieckiem w świetle polskiego prawa

Art.207 k.k. § 1. Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5. § 2. Jeżeli czyn określony w par.1 połączony jest ze stosowaniem szczególnego okrucieństwa, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10. § 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w par. 1 lub par. 2 jest targnięcie się pokrzywdzonego na

własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do lat 12.
Kodeks rodzinny i opiekuńczy Art. 96(1) Osobom wykonującym władzę rodzicielską oraz sprawującym opiekę lub pieczę nad małoletnim zakazuje się stosowania kar cielesnych.
Artykuł dodany przez art. 2 ustawy z dnia 10 czerwca 2010 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 125, poz. 842).

8. Procedury pomocy dziecku krzywdzonemu – postępowanie kuratora sądowego rodzinnego.

Podstawa prawna: Ustawa z dnia 27.07.2001r. o kuratorach sądowych.
 Ustawa z dnia 26.10.1982r. o postępowaniu w sprawach nieletnich
 (z późn, zm.)
 Ustawa z dnia 25.02.1964r. Kodeks Rodzinny i Opiekuńczy (z późn. zm)

Kurator w postępowaniu przygotowawczym na zarządzenie Sądu przeprowadza wywiad środowiskowy o rodzinie przedkłada go Sędziemu. W celu uzyskania wszelkich informacji kurator kontaktuje się z pracownikiem socjalnym, dzielnicowym bądź specjalista do spraw nieletnich, pedagogiem szkolnym i w razie konieczności z innymi instytucjami. W przypadku uzyskania informacji w trakcie wykonywania czynności służbowych, iż wobec dziecka stosowana jest przemoc kurator zawiadamia pracownika socjalnego i dzielnicowego ewentualnie składa stosowną notatkę do Sądu celem rozpatrzenia.

Kurator w postępowaniu wykonawczym zajmuje się w rodzinach profilaktyką, edukacją i konsultacją oraz głównie kontrolą związaną z wykonywaniem orzeczeń Sądu.

9. Procedura pomocy dziecku pokrzywdzonemu przemocą - postępowanie lekarza

Problem – podstawa prawna	Tryb postępowania
<p>Matka zgłasza się do lekarza z dzieckiem w wieku szkolnym, które doznało drugiego już urazu w krótkim odstępie czasu (obecnie ma wybitą rękę, poprzednio miało złamany obojczyk), bądź mata zgłasza się z dzieckiem z widocznymi, sugerującymi na występowanie przemocy wobec dziecka obrażeniami ciała.</p> <p>Podstawa prawna: Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej art. 40, art. 72 ust. 1,2,3, art. 71 Konwencja o Prawach Dziecka z 20.11.1989r. art. 18 art. 19 art.20 Kodeks Karny art. 207 § 1, art.210 § 1 Kodeks Postępowania Karnego art. 304 § 1 i 2. Kodeks Postępowania Cywilnego art. 572 § 1. Ustawa o pomocy społecznej z 12.03.2004 art. 107 ust 1 i 2. Ustawa o postępowaniu w sprawach nieletnich z 26.10.1982 art. 3 § 1 Ustawa z dnia z 5.12.1996r. o zawodzie lekarza i lekarza dentystry (tj. Dz. U.z 2011r. Nr 277 poz. 1634 z póź. zm.)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - przeprowadzenie rozmowy wyjaśniającej i pogłębionego wywiadu z matką. - zlecenie pielęgniarce środowiskowej wizyty w miejscu zamieszkania dziecka w celu dokonania oceny warunków życia rodziny. - telefoniczne lub pisemne zawiadomienie pracownika socjalnego, który podejmuje odpowiednie kroki zgodnie z procedurą postępowania w przypadku krzywdzenia dziecka. - w każdym przypadku poczynione ustalenia przekazać specjalistom ds. nieletnich Komisariatu Policji - powiadomienie Sądu Rodzinnego <p>W przypadku, gdy zostanie stwierdzona przemoc wobec dziecka i nie ma ono aktualnie zapewnionej opieki podejmowane są następujące czynności:</p> <ul style="list-style-type: none"> - po stwierdzeniu obrażeń w wyniku przemocy, lekarz udziela dziecku pomocy medycznej, wydaje zaświadczenie o stanie zdrowia, jeżeli nie ma konieczności przewiezienia dziecka do szpitala wówczas lekarz sporządza Niebieską Kartę (w przeciwnym razie Niebieska Karta założona zostanie w szpitalu) i telefonicznie powiadamia dyżurnego właściwego terytorialnie Komisariatu Policji . Dyżurny na miejsce wysyła grupę dochodzeniowo – śledczą. Lekarz w ciągu 7 dni przekazuje Niebieską Kartę do Zespołu Interdyscyplinarnego <p>Po wykluczeniu przez lekarza konieczności umieszczenia dziecka w szpitalu Policja wraz z pracownikiem socjalnym (w godzinach pracy MGOPS w Koronowie) podejmuje czynności związane z umieszczeniem dziecka po za rodzina, najpierw u rodziny spokrewnionej. Jeśli nie ma możliwości umieszczenia dziecka u najbliższej rodziny spokrewnionej umieszcza się dziecko w rodzinie zastępczej / placówce opiekuńczo –wychowawczej.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Policja powiadamia telefonicznie właściwy terytorialnie Wydział Sądu Rodzinnego, który może postanowieniem tymczasowym umieścić

dziecko w rodzinie zastępczej / placówce opiekuńczo – wychowawczej. To działanie powinno być poparte jak najszybciej wnioskiem pisemnym sporządzonym przez lekarza. Jeśli nie ma takiej możliwości Policja umieszcza dziecko w rodzinie zastępczej / placówce opiekuńczo – wychowawczej bądź bez postanowienia (w uzasadnionym przypadku). Lekarz niezwłocznie powiadamia na piśmie Sąd Rodzinny.

Pracownik socjalny wspólnie z rodzicami dziecka opracowuje plan działań, zmierzających do przywrócenia ich funkcji opiekuńczo - wychowawczych oraz nawiązuje współpracę z instytucjami i organizacjami pozarządowymi w celu otoczenia dziecka wszechstronną pomocą w formie np. terapii, dożywiania, organizacji czasu wolnego.

W przypadku, gdy zostanie stwierdzona przemoc, ale dziecko ma aktualnie zapewnione bezpieczeństwo i opiekę np. drugiego rodzica, podejmowane są

następujące czynności:

- Lekarz ustala z opiekunem dziecka dalszy tryb postępowania np.:
- skierowanie na specjalistyczne badania, w celu dokładnej diagnozy urazów dziecka oraz do instytucji lub organizacji, gdzie może uzyskać pomoc psychologiczną.
- powiadamia Policję lub Prokuraturę
- informuje w formie pisemnej Sąd Rodzinny o nieprawidłowej sytuacji dziecka.
- pisemnie powiadamia pracownika socjalnego, który podejmuje dalsze kroki.

Dziecko z obrażeniami: siniaki, skaleczenia zostaje przyprowadzone do lekarza przez osoby trzecie, np.: sąsiadkę, która twierdzi, że w domu dziecka ma miejsce pijacka awantura podczas której dziecko zostało pobite. Dziecko nie ma zabezpieczonej właściwej opieki.

-jeśli lekarz stwierdzi obrażenia będące wynikiem przemocy udziela dziecku pomocy medycznej, wydaje zaświadczenie o stanie zdrowia i telefonicznie powiadamia dyżurnego właściwego terytorialnie Komisariatu Policji. Dyżurny na miejsce wysyła grupę dochodzeniową – śledczą, która potwierdza przedstawioną przez sąsiadkę i dziecko sytuację.
- po wykluczeniu przez lekarza konieczności

Podstawa prawna:
wymieniona powyżej

umieszczenia dziecka w szpitalu lekarz zakłada niebieską kartę, której przekazuje nie później jak do 7 dni do Zespołu Interdyscyplinarnego. Policja zawiadamia pracownika socjalnego w godzinach pracy MGOPS, podejmuje czynności związane z umieszczeniem dziecka poza rodziną, najpierw u rodziny spokrewnionej. Jeśli nie ma możliwości umieszczenia dziecka u najbliższej rodziny spokrewnionej umieszcza się dziecko w rodzinie zastępczej/placówce opiekuńczo – wychowawczej.

- Policja powiadamia telefonicznie właściwy terytorialnie Wydział Sądu Rodzinnego, który może postanowieniem tymczasowym umieścić dziecko w rodzinie zastępczej / placówce opiekuńczo – wychowawczej. To działanie powinno być poparte jak najszybciej wnioskiem pisemnym sporządzonym przez lekarza. Jeśli nie ma takiej możliwości Policja umieszcza dziecko w rodzinie zastępczej w placówce bez postanowienia Sądu.

Pracownik socjalny wspólnie z rodzicami dziecka opracowuje plan działań, zmierzających do przywrócenia ich funkcji opiekuńczo - wychowawczych oraz nawiązuje współpracę z instytucjami i organizacjami pozarządowymi w celu otoczenia dziecka wszechstronną pomocą w formie np. terapii, dożywiania, organizacji czasu wolnego.

10. Kompetencje nauczycieli i podstawy prawne dotyczące rozwiązywania problemu przemocy.

Nauczyciele: kierując się dobrem ucznia realizują cele i zadania szkoły. Prowadzą pracę dydaktyczną – wychowawczą i opiekuńczą. Są odpowiedzialni za jakość i wyniki tej pracy, a także za bezpieczeństwo powierzonych im opiece uczniów.

W szczególności, m. in.:

- prawidłowe organizowanie procesu dydaktycznego;
- oddziaływanie w kierunku prawidłowego rozwoju psychofizycznego ucznia;
- rozwijanie uzdolnień i zainteresowań uczniów;
- udzielanie pomocy w przezwyciężaniu niepowodzeń szkolnych;
- dbanie o poszanowanie godności osobistej każdego ucznia;
- prowadzenie ścisłej współpracy z rodzicami uczniów.

Wychowawca: sprawuje opiekę wychowawczą nad uczniami.

W szczególności, m. in.:

- wszechstronne poznanie osobowości uczniów;
- wspieranie uczniów znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej i losowej;
- informowanie rodziców o wynikach w nauce, trudnościach rozwojowych,
- organizowanie systematycznej, ścisłej współpracy z rodzicami.

Pedagog szkolny: koordynuje działania w zakresie pomocy psychologiczno – pedagogicznej.

W szczególności, m. in.:

- rozpoznawanie indywidualnych potrzeb uczniów oraz analizowanie przyczyn niepowodzeń szkolnych;
- określanie form i sposobów udzielania uczniom, w tym uczniom z wybitnymi uzdolnieniami, pomocy psychologiczno – pedagogicznej, odpowiednio do rozpoznanych potrzeb;
- organizowanie i prowadzenie różnych form pomocy psychologiczno – pedagogicznej dla uczniów, rodziców i nauczycieli;
- działanie na rzecz zorganizowania opieki i pomocy materialnej uczniom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej.

Nauczyciele i wychowawcy mają prawo korzystać z pomocy merytorycznej i metodycznej ze strony właściwych placówek oraz instytucji naukowych.

Podstawy prawne:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej.
- Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (t.j. Dz. U. z 2004 r., Nr 256, poz. 2572 z póź. zm.).
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich.
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny.
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola i publicznych szkół (Dz. U. z 2001 r. Nr 61 poz. 624 z póź. zm.).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17.11.2010r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno - pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. z 2003r. Nr 11 poz. 114).

11. Procedury udzielania pomocy dziecku krzywdzonemu przemocą domową w szkole.

Główne założenia

1. Reagujemy na każdy incydent przemocy;
2. Tworzymy front dorosłych w tej sprawie;
3. Niczego nie ukrywamy;
4. Nie odrzucamy dziecka – troszczymy się o nie;
5. Sytuacje rozpatrujemy rzetelnie, gruntownie;
6. Jesteśmy konsekwentni w działaniach.

Procedury postępowania w przypadku kiedy dziecko jest ofiarą przemocy

1. Nauczyciel słownie i stanowczo reaguje na zachowanie przemocowe ucznia, doprowadza do przerwania incydentu, odizolowuje od siebie sprawcę i ofiarę przemocy;
2. Nauczyciel udziela pierwszej pomocy przedmedycznej;
3. Wezwanie przez pracownika szkoły pogotowia ratunkowego o ile w ocenie pielęgniarki szkolnej, po konsultacji z rodzicami (opiekunami prawnymi) i dyrektorem szkoły zachodzi taka konieczność;
4. Wezwanie Policji (policjant do spraw nieletnich);
5. Wezwanie rodziców lub prawnych opiekunów sprawcy i ofiary (ewentualnie kuratorów);
6. Spisanie zeznań świadków zdarzeń;
7. Założenie Niebieskiej Karty i w ciągu 7 dni przekazanie jej do Zespołu Interdyscyplinarnego;
8. Uświadomienie ofierze jej praw, w tym pouczenie jej o możliwości złożenia zawiadomienia w odpowiedniej jednostce policji.
9. Uświadomienie sprawcy konsekwencji czynów;
10. Mediacje pomiędzy stronami konfliktu;
11. Kontrakt ze sprawcą spisany w szkole;
12. Zwiększenie kontroli sprawcy;
13. Rozmowa Dyrektora z uczniem w obecności rodziców lub prawnych opiekunów;
14. Zajęcia wychowawcze w klasie:
 - a) uwrażliwiający sprawcę,
 - b) uczące jak nie stać się ofiarą.
15. W uzasadnionych przypadkach pomoc rodzicom lub prawnym opiekunom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych;
16. Rozmowa sprawcy z funkcjonariuszem Policji do spraw nieletnich w obecności pedagoga i rodzica (opiekuna prawnego);
17. Spisanie przez pedagoga szkolnego przebiegu interwencji (co się wydarzyło, jakie metody zastosowano, jaki jest rezultat);
18. W przypadku braku efektów podejmowanych przez szkołę działań wychowawczo – zapobiegawczych bądź przy znacznym stopniu nasilenia przemocy i agresji zawiadomienie Sądu Rodzinnego i Policji.

Procedura postępowania wobec przemocy domowej

1. Nauczyciel podejrzewający, że dziecko jest ofiarą przemocy zobowiązany jest do:
 - a) Powiadomienia lekarza, gdy dziecko ma obrażenia zewnętrzne,
 - b) Powiadomienia Dyrektora szkoły.
2. Dyrektor szkoły lub wychowawca ma obowiązek przeprowadzić rozmowę z uczniem i jego rodzicami lub prawnymi opiekunami w celu wyjaśnienia sytuacji.
3. Pedagog szkolny uruchamia procedurę Niebieskiej Karty i w ciągu 7 dni przekazuje ją do

Zespołu Interdyscyplinarnego.

4. W przypadku powtarzających się sygnałów mogących świadczyć o przemocy, dyrektor szkoły powiadamia Sąd Rodzinny.

5. Nauczyciel podejrzewający, że dziecko jest ofiarą przemocy, musi w swych ocenach, kierować się rozważą i dyskrecją.

6. Sygnały świadczące, wskazujące, że dziecko może być ofiarą przemocy:

- a) powtarzające się obrażenia, ślady po uderzeniach, siniaki, poparzenia, pręgi na ciele, zadrapania,
- b) zaniedbany wygląd,
- c) nadmiernie agresywne zachowania,
- d) wycofanie, bierność, nieśmiałość,
- e) wstyd przed zdjęciem ubrania,
- f) kłopoty w nauce,
- g) ssanie kciuka,
- h) obgryzanie paznokci,
- i) moczenie,
- j) płaczliwość,
- k) strach przed dorosłymi,
- l) izolacja,
- m) zaniżona samoocena,